

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

24. JUNIJA

ŠTEV. 26

Čez poletje v vrtu

Za skrbnega vrtnarja je poletje doba najbolj napornega dela. Kakor za kmeta, tako je tudi za vrtnarja poletje doba najdaljšega dneva, največje vročine in najvažnejših opravil. Z delom začne lahko ob 4 zjutraj in dela lahko do 9 zvečer, do trde noči. Da je to skrajno naporno, je umljivo samoobsebi. Rast vseh vrtnih sadežev in okrasnega rastlinja je na višku razvoja in ni čuda, ako se tudi opravila v vrtu kopičijo, da jih komaj zmagujemo. To velja pa še prav posebno za naše domače vrtove, ki jih marljive gospodinje obdelujejo same in izvečine kar mimogrede poleg vseh drugih nujnih vsakdanjih opravil doma in na polju. Kljub temu pa nekaterih važnih del ne smemo opustiti, ako naj vrtni sadeži uspevajo in ako nočemo, da bi bil vrt zanemarjen. Predvsem je nujna pletev, okopavanje, zalivanje, škropljenje in zatiranje vrtnih škodljivcev.

Pletev opravimo navadno med okopavanjem, ki je brez dvoma najvažnejše in najpotrebnejše delo kakor na njivi, prav tako tudi v vrtu.

Zakaj rastline okopavamo? Zato, da preprečimo vhlajanje zemeljske vlage iz globljih plasti na površje in v zrak. Ako je namreč gorenja plast zemlje trda, gosta, voda izlaha prodira neprestano po silno tankih votlinicah (cevkah) med drobnimi zemeljskimi delci do površja, kjer hitro izhlapeva. Na ta način se izgublja tako potrebna zemeljska vlaga in zemlja se izsušava bolj in bolj na globoko. Čim je pa gorenja plast zemlje zrahljana, zdrobljena v večje ali manjše grudice, deluje ta rahla plast nekako tako, kakor pokrivalo, ki brani, da bi voda prišla do površja, kjer bi lahko izhlapela. Ta razmeroma tanka vrhna plast se sicer izsuši, toda globlje plasti, v katerih so korenine, ostanejo vlažne, ker jim doteka vedno nova vlaga iz globine. Okopavanje ima pa še drug istotako važen pomen. Z zrahljanjem gorenje zemeljske plasti med rastlinami odpiramo zraku pot

v zemljo, kjer je neogibno potreben neposredno za dihanje rastlin, za razvoj bakterij in za razkrajanje gnojilnih snovi v zemlji. Okopavanje je torej tisti čudoviti ključ, ki ga zapira in pridržuje vlago v zemlji, obenem pa odpira zraku pot v zemljo.

Okopavajmo, dokler je v zemlji še kaj vlage, torej kmalu po dežju, ko se površje toliko obsuši, da se zemlja ne prijema orodja.

Čim dalje odlašamo, tem večja je škoda za rastline. Zelo potrebno je okopavanje po hudih nalivih, ki zemeljsko površje zbijejo da se popolnoma zgosti in zapre za zrak, odpre pa za vlago. Ko se neokopana zemlja globoko izsuši, je pravi uspeh okopavanja, zlasti kar se tiče pridržavanja vlage, že zamujen. To se tudi predobro pozna na zanikarnih rastlinah, katerih listi so rumenkasti, namesto da bi bili temnozeleni. Poljske sadeže po njivah okopavamo navadno po enkrat, ali kvečjemu dvakrat. Zlahtnejše vrtnne rastline pa po potrebi. Ob dolgotrajnem suhem vremenu bi bilo večkratno okopavanje brezmiselno. Ob ponavljajočih se hudih nalivih, pa je večkratno rahljanje zgornje zemeljske plasti kaj pametno, kajti en sam hud naliv ali večdnevno deževje uniči učinek okopavanja; zato ga je treba večkrat ponoviti. Najmanj zaleže okopavanje, ako ga sproti zalije dež. V takem slučaju je delo skoro zastoj in ga je treba kmalu po dežju ponoviti, zlasti pri dragocenih rastlinah in na manjših ploskvah.

Okopavajmo plitvo, osobito v bližini rastlin, da ne zadenemo pri tem korenin. Glavno je, da zemljo prilično 5 do 10 cm na globoko zrahljamo, oziroma morebitno skorjo zdrobimo. Navadno okopavamo z majhnimi motikami. Mnogo hitreje in lažje pa opravimo to delo s triogljatim rahljačem, ki je bil pred par leti opisan v tem listu. V rahli publici, ki ni preveč zapleveljena, se dela z njim prav izvrst-

no in najmanj trikrat hitreje nego z motiko.

Kar se tiče **zalivanja**, moramo povdarjati glavno pravilo: **Zalivaj izdatno, pa poredko**. Pogosto — morebiti vsakdanje — površno zalivanje več škoduje nego koristi. Kakor ne maramo, da bi vsak dan čeževalo in kakor bi bilo to za vrtno in poljske sadeže škodljivo, prav tako je škodljivo vsakdanje zalivanje. Za rastlinsko rast je najugodnejše dolgotrajno enakomerno toplo, vedro vreme, ki se tu in tam pretrga s toplim, mirnim pa izdatnim dežjem. Kakor pogosti nalivi silno neugodno vplivajo na zemljo in po njej na rastline, prav tako vpliva tudi pretirano zalivanje. Če je količjak sposobna zemlja, ki jo pravočasno okopavamo, je zalivanje vrtnih rastlin prav lahko. To velja posebno za tiste rastline, ki so sejane na stalno mesto kakor korenje, peteršilj, grah, razne trajnice itd. Vse te rastline so razmeroma globoko vkoreninjene in suše ne občutijo izlepa, če so okopane. Vse presejane rastline, kakor kapusnice, solata, endivija, i. dr., ki imajo korenine razraščene bolj na široko in pa take, ki potrebujejo že po svoji naravi posebno mnogo vode, kakor zelena, kumare in dr.,

zalivamo pa nekoliko pogosteje. Vse presejane rastline zalivajmo vsako zase in sicer tako, da prav od blizu vlivamo vodo k rastlini skozi cev. To je res pravo zalivanje z namenom, da damo zemlji, v kateri so korenine, potrebno vodo. Z razpršilnikom zalivamo ali prav za prav škropimo setve, sploh vse prav majhne in goste rastline zlasti trato. Posamezne rastline po trati in sadno drevje zalivajmo v skledast kolobar, v katerega vlivamo vodo tako počasi, da jo zemlja sproti požira. Vsaki rastlini moramo dati toliko vode, da se zemlja premoči tako na globoko in tako na široko kakor segajo korenine. To pa tudi zadostuje za 3 do 10 dni kakor je rastlina velika in vkoreninjena. Lončnice pa zalivamo ob hudi vročini vsak dan, nekatere celo dvakrat.

Poleti je najugodnejši čas za zalivanje pozno popoldne in zvečer ali prav rano zjutraj. Vendar je **večerno** zalivanje bolj izdatno nego **jutranje**, posebno ob jasnem solnčnem vremenu. Ob dolgotrajnem suhem vremenu vrtnim rastlinam jako dobro dé ako jih proti mraku popršimo z vodo. Toda to ni zalivanje, ker korenine ne vedo nič za to vodo. S tem osvežimo samo zelenje. H.

Zgraditev silosa za okisovanje zelene krme

Predpogoj za pravilno in dobičkanosno vzrejo živine je preskrba dobre, tečne krme skozi vse leto. Da ta namen dosežemo, moramo skušati vso krmo primerno spraviti; žal nam pa večkrat vreme tega ne dopušča. Zlasti jesen je navadno taka, da ne moremo posušiti druge otave, pa tudi ne listja pese, repe in zelja. Pa še drugi razlog je tu, ki je živinorejce primoral misliti na to, kako bi v visoko vredni zeleni krmi ohranili njene hranilne snovi v taki obliki, kakor jih vsebuje, medtem ko jih posušena v seno izgubi. Znano je namreč, da je zelena trava, zelena koruza in druga zelena krma mnogo bolj tečna, nego osušeno. V zeleni klaji so hranilne snovi že raztopljene v tako zvani vegetativni vodi, zato so lahko prebavljive. V senu so pa strnjene, osušene, v trdi obliki ter se morajo raztopiti šele potom raznih slin in izločin želodca in črevesja, da služijo prehrani. Zato so mnogo časa iskali način, kako

zeleno krmo v isti lahko prebavljivi obliki ohraniti. Človek je za svoje prehranjevanje to vprašanje že rešil z okisanjem zelja in repe. Zato je tudi živinorejec začel okisati zeleno krmo ter jo imenoval — ansilažo ali silažo.

Z okisanjem krme se torej živinorejcu nudi možnost tudi ob slabem vremenu koristno spraviti zeleno klajo, istočasno pa v njej ohraniti vse dobre lastnosti zelenja, oziroma še izboljšati njeno prebavljivost. Za naše živinorejske razmere je to zelo važno, ker nam je s tem omogočeno skozi vse leto pokladati živini lahko prebavno zeleno krmo, tudi tedaj, ko nam zmanjka korenja in gomolja.

Za okisanje zelene krme nam služijo prostori, ki jih imenujemo silose, po prvotnih zgradbah, ki so se v ta namen zgradile v Ameriki v obliki visokih stolpov. Dandanes se pa ne držimo samo te oblike, ker je navadno predraga, ampak si postavljamo jame v raznih merah, de-

loma v zemlji, deloma nad zemljo. Tudi gradbeni material je različen: beton, železobetonski, kamen, opeka, les, v novejši dobi celo stisnjena slama. Povdariti pa je treba eno: pri zgradbi silosa nikdar ne uporabljati apnenega morta, ampak samo cementni, ker bi kisline v silosu apneni mort razjedle.

Najbolj važno pri napravi silosa je njegova vsebina. Osnovno pravilo je, da prideta na en kubični meter vsebine vsaj dve odrasli govedi. Nemci računajo štiri glave na vsak kubični meter. V splošnem velja načelo, da bodi silos vsaj tri metre visok, čim višje, tem boljši, ker se v njem ansilaža vsled lastne teže najboljše stisne, zrak ne more v notranjost, zato postane krma boljša. Čehi priporočajo jame za kisanje krme, sestavljene iz šestih predalov, v velikosti 1,5x1,5x1,5 m. Za naše razmere je bolje zidati manj predalov, ki so pa globlji. Za tri glave živine na pr. 3 predale v velikosti 1,5x1,5x3 m, za 6 glav živine dva predala v velikosti 2x2x3 m, za osem glav živine 2x2,5x3 m.

Banska uprava je pa za naše razmere določila mere za naslednji kmetijski silos kot vzor: Betonsko jamo 2 m široko, 4,5 metrov dolgo, 3 m globoko, razdeljeno v tri enake predale, 2 m v zemlji, 1 meter nad zemljo. Vsak predal drži 9 kvadratnih metrov, cela jama pa 27. V njem skisana krma zadostuje za krmljenje 5 glav živine preko cele zime (6 mesecev). Kmetovalec mora zasejati najmanj 1 oral zemlje s koruzo ali z drugo krmno rastlino, da tako jama napolni. Drugi uzorec je betonski stolp, ki ima 3 metre v premeru in je 4 m visok; 2 m ga je v zemlji, 2 m nad zemljo. Vsebuje torej 28 kubičnih metrov krme, torej za 5–6 glav skozi 6 mesecev.

Na Koroškem so v zadnjem času začeli graditi silose iz lesa z dvojnimi stranicami, večinoma nad zemljo; samo temelj je iz betona. Ta ima to prednost, da je poceni in ga kmet lahko sam postavi.

Tistim kmetom, ki si hočejo sami zgraditi tak kmetijski silos iz betona, podajamo tu samo nekaj splošnih navodil. Najprej je pesek s cementom trikrat zmešati na suho, potem šele zmes škropiti z zalivalnikom, ki ima škropilnik. To je za beton zelo važno, kajti zmes ne sme biti mokra, ampak samo vlažna. Ta zmes, stisnjena v roki, se mora držati skupaj, toda voda se iz nje ne sme cediti. Za zmes uporabljamo samo čist in ostro robat gramoz in pesek.

Tako napravljeno betonsko zmes natlačimo in čim bolj zbijemo v opaž ali v obod. Držal bo tem bolje, čim bolj suh je bil pri zbijanju. Ko odstranimo opaž, moramo beton zamazati z ometom. Ta se dobro združi z betonom, dokler je še moker. Omet postavljen na suh beton odpade. Dno silosa in stene do vrh zemlje gradimo v razmerju 1:6, to je, en del cementa na 6 delov peska. Nadzemeljski del mora biti trdnější, torej 1:5; omet je pa sestavljen 1:2. Betonsko zidovje moramo prvih štirinajst dni polivati z vodo in ga varovati pred neposrednim obsevanjem sonca. Ravnotako tudi omet.

Silos moramo postaviti na trdno podlago. Zlasti ne sme segati v talno vodo, ker bi sicer težko preprečili, da ne bi sčasoma voda prodrla vanj. Tudi nasut svet ni primeren zanj, ker težko vzdrži enakomerno težo. Nadalje je vpoštovati pri jamah, da ne smejo imeti oglov, kajti v nje ni nikdar mogoče natlačiti zelene krme tako, da bi prostor popolnoma izpolnili, ne da bi dospel zrak vanj, ki pokvari krmo. Zaokrožiti moramo torej vse robove, kote, ogle med stenami in vodoravno med stenami in dnom. — Najbolje je silos zgraditi pod streho ali ga pa takr pokriti, da ne teče vanj voda.

Tako smo tu podali nekaj navodil, kako je zgraditi primeren kmetijski silos. Kdor se hoče podrobneje o tem poučiti, naj se obrne na bližnjega okrajnega kmetijskega referenta za knjižico »Kisanje krme in kmetijski silose, ki jo je izdala banska uprava. L.

g Stanje naših kliringov z Nemčijo. — Stanje naših kliringov se izboljšuje. Medtem ko je bilo januarja letos plačano v Belgradu 2,46 milj., v Berlinu pa 7,17 milj. mark, so v aprilu znašala plačila v Belgradu 7,13 milj., v Berlinu pa 5,10 milj. mark. — Po najnovjšem poročilu Narodne banke je bilo stanje kliringov 7 dne 21. maja tole: Nemčija 378,167 milj. (po prejšnjem izkazu pa še 415,972 milj. mark). — Dasi še ni stopila v veljavo kontrola našega uvoza, ki naj pospeši uvoz iz Nemčije, se je že posrečilo znižati našo terjatev za kakih 15 odstotkov. Iz tega je razvidno, da bo v doglednem času poravnana ta terjatev in pridemo potem zopet do normalnega medsebojnega obrata. Kakor raste naš uvoz iz Nemčije, raste tudi naš izvoz v to državo.

O mlečnosti krav

Zadnjič smo opisali razne mlečne znake, danes pa naj omenimo le enega, ki je prav za prav bolj žalostnega značaja. Če stopimo v katerikoli kmečki hlev ter skušamo dognati, katera izmed vseh krav bi bila najboljša molznica, bomo skoraj vedno zadeli, ako bomo izbrali kar ono, ki je najbolj suha. Vime — naša naravna tovarna za mleko — kakor smo ga imenovali, je namreč precej samostojno. Ne vprašuje mnogo za tem, ali ima krava v krmi na razpolago dovolj snovi za tvorbo mleka. Vime dobre molznice proizvaja mleko kar nekam brezskrbno tjavendan — in če v krmi ni dovolj snovi, zlasti beljakovin, jih pač jemlje iz kravjega telesa. Da to za živalino zdravje ne more biti dobro, je na dlani. Istotako je jasno, da bi krava — prvovrstna dojnica — lahko dala še več mleka ter pri tem svoje zdravje bolje ohranila, ako bi prejemale v času, ko največ doji, primerno krmo, bogato na beljakovinah; pa najsibo že da pokladamo močna kr-

mila ali da vsaj dajamo dovolj domače prvovrstne krme od dobrih in zgodaj košenih travnikov ali drugih krmskih rastlin. Krava ne bi smela znatno izgubiti na teži. — in če molze še toliko litrov mleka po teletu. To nam bodi merilo, ko določamo krmo. Ne smemo se plašiti dobrega krmljenja, kajti vedno se bo bolje izplačalo, eno dobro kravo dobro krmiti, nego dve slabi slabo!

Tako smo prišli ob razmišljanju o znakih za mlečnost nehote do krmljenja, ki je poleg naravnega daru drugi najvažnejši činitelj za dobro molznost živine.

Za zaključek naj omenim le še to, da nam daje res pravo in zanesljivo sliko o vrednosti kake živali glede njene mlečnosti še sistematična molzna kontrola, kakoršno izvajajo člani živinorejskih selekcijskih združenj. Z napredkom teh združenj dobivajo vedno večjo vrednost zaključku o mlečni kontroli in rodovniški izvlečki, vedno manjšo vlogo pa igrajo običajni mlečni znaki.

Repa - važen strniščni sadež

Naši kmetovalci posedujejo navadno malo zemlje in še ta je večkrat zelo slaba; hočejo pa jo dobro izkoristiti in dobiti iz nje čim več sadežev. Ne zadovoljijo se z enim pridelkom — žitom — na leto, ampak zemlja jim mora roditi dvakrat. To je nujna potreba naše male kmetije, ki ne more z enim pridelkom prehranjevati družine. Vsled te nujnosti so nastale strniščne setve kot repa, ajda in korenje. Podnebne razmere so za gojitev raznih strniščnih sadežev pri nas zadosti prikladne: hladno podnebje in zadostne padavine jamčijo za njihov uspešen razvoj. Je pa tudi še drug razlog, da gojimo strniščne sadeže; večkrat predsadeži, kot žita, vsled suše, raznih bolezni ali pa kateregakoli drugega vzroka odpovejo. Ta primanjkljaj hoče kmetovalec vsaj deloma nadomestiti z raznimi strniščnimi sadeži.

Brez dvoma je tudi repa zelo važen strniščni sadež; kmetovalci bi zelo težko izhajali brez nje. Velik pomen ima za prehrano kmetskega prebivalstva, pa tudi živina jo zelo rada uživa. Posebno dobro služi za prehrano goveje živine in prašičev.

Pridelek repe moremo znatno dvigniti, ako nudimo za njen razvoj vse potrebne

predpogoje. Zemlja mora biti dobro pripravljena, zadosti gnojena, semensko blago prvovrstno in dobro kaljivo. Za časa rasti jo moramo skrbno pleti in okopavati. Pravočasno moramo zatirati razne škodljivce, kateri se zelo pogosto pojavijo na repi. Ako izpolnimo vse te predpogoje in da ne nastopi suša, bomo dosegli lepe uspehe; repa bo hitro rastla in se bo kmalu začela debeliti.

Kot za vse druge poljske pridelke, tako mora biti tudi za repo zemlja dobro pripravljena in zrahljana; v tako zemljo ima zrak mnogo lažji dostop. Hranilne snovi v zemlji se vsled tega hitreje razkrajajo in so rastlinskim koreninam lahko dostopne.

Zemljišče mora biti zadosti gnojeno; zemlja v svoji rodovitnosti ni neizčrpna, posebno pa ne naša plitva, slaba zemlja, ki je potom dolgoletnega intenzivnega gospodarstva že precej izmozgana in zahteva za oddano hrano nadomestilo v obliki hlevskega gnoja, drugih domačih in raznih umetnih gnojil.

Repa zelo hitro raste in potrebuje zato mnogo lahko topljive hrane. Kmetovalci ji gnojili navadno s hlevskim gnojem in z

gnojnico. Hlevski gnoj pa izkoristi repa samo tedaj, če je dobro vležan in razkrojen; doba njene rasti je zelo kratka in zato ji moramo nuditi hranilne snovi samo v taki obliki, v kateri jih lahko takoj sprejme. S svežim hlevskim gnojem ji ne smemo nikdar gnojiti, ker ga slabo izkoristi.

Gnojenje mora biti vsestransko in popolno. Hlevski gnoj ne vsebuje vseh hranilnih snovi v zadostni meri; zato moramo dodati umetna gnojila, da pridelek čim bolj zvišamo. Repa je izrazito kalije-va rastlina in zato ji moramo gnojiti v zadostni meri s kalijevo soljo. Na 1 ha računamo približno 150—200 kg 40% kalijeve soli; zelo dobro učinkuje čilski soliter, kateri pospešuje njeno rast. Čilski soliter je precej drago umetno gnojilo in ga kmetovalci v današnjih razmerah težko nabavijo. Da pa dobi repa kljub temu zadostne količine dušika, ji moramo gnojiti z dobro vležanim hlevskim gnojem. Povdariti je treba tudi to, da mora vsebovati zemljišče potrebne količine apna.

Repo sejemo navadno z roko; najboljši način setve pa je s sejalnim strojem.

Ako sejemo s sejalnim strojem, potrebujemo manj semena, kot pa pri ročni setvi; seme pride enako globoko v zemljo in enakomerno kali. Pa tudi vsa poznejša

dela, kot pletev in okopavanje, so s tem zelo lažšana. Repe ne smemo sejati nikdar prezgodaj; najprej posejemo ajdo in nato pride na vrsto repa. Ako jo sejemo prezgodaj, trpi po bolhačih in postane trda ali pa puhla.

Za časa rasti napadajo repo razni škodljivci. Zelo pogosto se pojavijo gosenice repnega in zeljnega belina ter njim podobne ličinke repne ose, ki žro liste repe. Proti njim se borimo najuspešnejše z obiranjem, in sicer zgodaj zjutraj.

Dokler je repa še mlada, jo napadajo bolhači in objedajo njene liste. Bolhači so približno 3—4 mm dolgi hroščki, ki s svojim skakanjem spominjajo na bolhe. Posebno jim prija suho vreme. Ob toplih dneh živahno skačejo okoli, ob deževnih in oblačnih dneh pa leno čepijo pod listi. Na listih repe napravijo majhne, goste luknjice tako, da izgleda list kakor sito. Precej učinkovito sredstvo za zatiranje bolhača je apneni prah, ki pa mora biti zelo dobro zmlet. Deloma pomagajo tudi saje, Tomasova žlindra in lesni popel, ako jih na debelo potrosimo po rastlinah.

S točnim vpoštevanjem vseh navedenih okolnosti bomo dosegli lepe pridelke in pridelovanje repe se nam bo dobro izplačalo.

Č.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Shranjevanje jedilnega pribora

Jedilni pribor mora biti shranjen snažno in priročno. Navadno ga imamo v predalu kuh. mize, kuhinjske omare ali omare za posodo. Ako predal ni temu primerno predeljen, uporabljamo navadno posebne vložke iz žice, s katerimi razdelimo predal v več delov, da so noži, vilice in žlice shranjeni lepo v redu, vsak zase. Če pa leži jedilno orodje vse križem po predalu, je to znak nerednosti, ki se maščuje že s tem, da zaželen kos pribora mnogo težje najdemo. Pri boljšem priboru ki ga imajo ponekod za posebne prilike, je strog red važen tudi za to, da lahko hitro pregledamo in preštejemo, če kaj ne manjka.

Kjer je treba štediti s prostorom in bi predale koristno uporabili za shranjevanje drugih reči, spravimo jedilni

pribor zelo priročno in higiensko na vratih kuhinjske omare znotraj. Potrebno napravo si sešijemo iz blaga in jo lahko tudi večkrat operemo, ko se umaže.

Vzamemo kos flanele, platna ali drugega močnega blaga v velikosti prostora na vratih, ki ga hočemo izrabiti, približno 80×40 cm. Iz istega blaga urežemo še kake tri podolžne proge. Dolžina vsake proge naj znaša malo več kakor je širina velikega kosa, po širini pa naj merijo 15 do 16 cm, za majhne žličke pa od 10 do 11 cm. Te proge prišijemo na blago od treh strani, kot nekake velike žepe, v primernih razdaljah. Te žepe predelimo v manjše s pokončnimi šivi, da jih je v vsaki vrsti 5 do 6. Vso napravo obesimo ali pripnemo pokončno znotraj na vrata. V pokončne žepe, ki smo jih napravili, pa zložimo jedilni pribor: žlice v en žep, vilice v drugega, nože v tretjega itd. Pribor je shranjen na ta način snažneje kot kjc drugje. Druga dobra lastnost tega

načina shranjevanja pa je, da na ta popolnoma izrabljeni prostor na vratih spravimo najmanj toliko kakor v predale; poleg tega pa je orodje znotraj na vratih shranjeno mnogo pregledneje in se ga laže in hitreje poslužimo, nego če ga lovimo po širokih predalih.

Razen jedilnega pribora spravimo na vrata tudi drugo kuhinjsko orodje, ki sicer visi na kuhinjski steni in se praši, namesto, da bi bilo spravljeno zaprto in obenem tako, da prav za prav ne zavzema nobenega prostora. S. H.

Če se jed prismodi

Jedi, ki so se prismodile, je škoda metati proč, ker se dajo popraviti. Predvsem jih, ne da bi jih premešali — pretresemo v drugo posodo.

Če se prismodi mlečna jed, odtočimo, kar je tekočega, goščo pretresemo v drug lonec, dodamo svežega mleka ter skuhamo znova.

Fižolovo ali lečnato juho odcedimo, tekočino zavržemo, zrnje pa za četrt ure damo v relo vodo, ki izvleče zoperni okus. Iz tega zrnja pripravimo juho znova, dodamo seseklano jabolko ali črno redkev.

Če se prismodi pečenka, odlijemo razbeljeno mast do suhega, zažgano skorjo odrežemo, tako očiščeni kos mesa prevremo v vodi, nakar ga znova opečemo v ponvi, ko smo dodali masti nekaj kisle smetane. bd.

KUHINJA

Grahova juha. Pol litra zbranega in opranega zelenega graha opražim na surovem maslu. Med praženjem posujem riž z drobno sesekljanim peteršiljem, potresemo z moko in pražim toliko časa, da moka zarumeni. Potem zalijem s kropom, ali krompirjevo ali z juho. Juho osolim in pustim nekaj časa vreti. Z vrelo juho polijem mesnati ponvičnik.

Mesnati ponvičnik. Kuhano goveje meso, mrzlo pečenko, kuhan priželjec ali pljuča prav na drobno sesekljam. Seseklano meso opražim na surovem maslu, na mozgu ali na masti. Ko se opraženo meso nekoliko shladi, mu primešam tri rumenjake, drobno sesekljan zelen peteršilj, dve obrubani v mleku namočeni in ožeti zemljici, sneg dveh rumenjakov, drobtine obrubanih žemljic in žličico moke. Dobro premešan zavržem za prst de-

belo v pomazano in z drobtinami posuto obliko in spečem v pečici. Pečen ponvičnik zrežem na poševne, štirioglate kose. Tak ponvičnik lahko skuham tudi v sopari.

Praženo telečje srce. Srce pretaknem s suho slanino. V kozico narežem prav tanke rezine suhe slanine. Na rezine položim srce, ki sem ga pretaknila, osolila in z majaronom zdrgnila. Da se mi med praženjem ne prismodi, da večkrat polijem z žlico juhe ali kropa. Opraženo srce dam s špinačo, kolerabicami ali s solato na mizo.

Telečje srce v omaki. Telečje srce pripravim ravnotako kot zgoraj opisano. Ko je opraženo, mu pridenem dve žlici kisle smetane in noževno konico paprike. Ko prevre, dam na mizo s kakimi cmoki ali žličniki.

Telečje srce z brinjevimi jagodami. Telečje srce na par mestih zarežem. Potem ga zdrgnem s soljo in stolčenimi brinjevimi jagodami. Nato ga zavijem v tanke rezine suhe slanine in spečem na masti. Med pečenjem srce večkrat polijem z mastjo, vkateri se peče. Na mizo ga dam s praženim rižem.

Črešnjava pogača s sladko smetano. Plitvo kozico namažem s maslom in potresemo z drobtinami. Črešnje operem, osušim, jim odstranim repke in pečke. Tako pripravljene zložim v kozico tako, da segajo do polovice posode. Posebej v lončku zgodljam dva decilitra sladke smetane s štirimi žlicami sladkorja, štirimi celimi jajci in z drobno sesekljanimi limoninimi lupinicami in nazadnje primešam drobtinice dveh kifelcev. To zmes polijem po črešnjah in spečem v pečici.

Krofi z jagodami. Jagode zberem in jih dobro zmešam s sladkorjem. Testo napravim takole: Med petnajst dkg moke zdrobim tri dkg sladkorja in primerno osolim. Potem napravim testo iz dveh rumenjakov, žlice vina in žlice kisle smetane. Ko testo malo počije, ga na tanko razvaljam in pokladam z žličko kupčke na testo za dva prsta narazen. Vmesni prostor pomažem z jajcem, zapognem testo kot za žlinkrofe, pritisnem s prsti in zrežem na okroglo kot žlinkrofe. Krofe ocvrem na maslu. Ocvrte potresemo s sladkorjem pomešanim z vanilijo.

Naročajte »Domoljuba«!

GOSPODARSKE VESTI

g Ljubljanski živinski sejem 17. junija. Ta sejem je bil bolj slab. Kmetovalci imajo v tem času mnogo čela, zato je bil dogon živine skromen. Prignanih je bilo 45 volov, 32 krav, 18 telet, 182 prašičev za rejo in 71 konj. Odprodanih je bilo 22 volov, 15 krav, 12 telet, 80 prašičev in 16 konj. Cene za kilogram žive teže so bile: voli I. vrste 4—4,75, voli II. vrste 3,50—4, voli III. vrste 3—3,50, krave debele 3—4, krave klobasarice 2—3, teleta 5—7, prašiči za rejo 1 komad 110—210, konji 500 do 3500 din za komad.

g Novosadska produktivna borza. Kupčija v zadnjem tednu je bila kakor povsod tudi na tej borzi bolj mrtva s primeroma malo zaključki. Pri kupčijah na vagonске množine so plačevali za 100 kg naslednje cen: Pšenica bačka iz okolice Somborja 118 do 120 Din, bačka ladja Tisa 124 do 126 Din, bačka ladja Begej 123 do 125 Din, slavonska 120 do 122 Din, bačka in sremska 119 do 121 Din, banatska 118 do 121 Din. Moka Ogg in Og 195 do 205 Din, št. »2« 175 do 185 Din, št. »5« 155 do 165 Din, otrobi bački v vrečah 100 do 102 Din.

g Stanje letošnje žetve. Kakor je izgledalo spomladi, je bilo letos pričakovati bolj zgodnje žetve nego v minulih letih. Toda stalno deževno in hladno vreme je ni samo odgodilo na dobo prejšnjih let, ampak bo predvidoma še za teden pozneje nego navadno, ker so mlinci računali kmalu z novim pridelkom, so ustavili vsako nakupovanje, v pričakovanju, da si bodo še okrog polovice tega meseca lahko nabavili novo pšenico. Vsled tega je nastopilo pomanjkanje moke raznih vrst in s tem seveda dvig cen. Posledica je bila, da so se mlinci morali odločiti za nakup stare pšenice, ki ji je cena okrog 118 do 120 Din za 100 kg. — Stanje posevkov pšenice in ječmena je razmeroma dobro, toda ne tako, kakor smo pričakovali pred štirimi tedni. Posebno pšenica je redka. Ječmen, čijega žetev je že začela, je nekoliko bolj od pšenice. Poskusne mlačve so pokazale dober uspeh. — Koruza se slabo razvija, ker ji manjka sonca, toplote. Kupčija z njo je popolnoma mrtva in vzlic nizkim cenam jo le malo kupujejo. Cena se drži okrog 100 Din za 100 kg. — Ovsu se precej ponuja in zaključki se glase na 110 Din za 100 kg. — Po otrobih je malo povpraševanja, zato so jim cene padle na 95 do 96 Din z vrečami vred. — Pri industrijskih rastlinah

je kupčija mirna. Repica za olje je že požeta in je dala srednji pridelek. Konoplja se prideluje v precejšnji množini, toda kupčija z njo je v zastoji. — Pridelek pšenice cenijo na 23 do 24 milijonov stotov, za izvoz jo bo preostalo 30 do 40.000 vagonov.

g Prodaja »na zeleno« se lahko razveljavi. — Kaj je prodaja »na zeleno«? Če kmet proda svoj pridelek pred žetvijo, trgatvijo ali branjem. Marsikateri kmet nima pred žetvijo sredstev, s katerimi bi si nabavil potrebno hrano. Pa gre k »zelenasu« (oderuhu) ter mu proda pridelek, ki je še na polju, seveda po nesramno nizkih cenah. Da take najbolj revne kmete zaščiti pred tem oderuštvo, je vlada 7. junija 1931. leta izdala odredbo, s katero je kmetu omogočila razdreti vsako tako kupčijo, preden jo je izpolnil. Pač pa mora vrniti kupcu izposojeno vsoto z 10% letnimi obrestmi. Kdor se hoče okoristiti te odredbe, zadostuje, da pisмено izjavi kupcu, da razveljavi to prodajo ali pa to izjavo poda na okrajnem načelstvu ter istočasno vrne izposojeno vsoto. — Pri nas takega »zelenjaštva« pač ni, ker so ga pred davno dobo zatrla naše posojilnice; pač pa je še dandanes zelo razpaseno v južnih krajih, kjer so ljudje še nezavedni in si ne znajo drugače pomagati. Ze v Vojvodini, kjer so kmetje že bolj napredni, so se dogajali slučajji, da so taki oderuhi plačevali kmetom pšenico po 85 Din, medtem ko je bila na borzi po 125 Din. — Je pa ta odredba nepopolna, kajti dolžnost vlade bi pač bila, da kratkomalo zabrani tako oderuštvo, ne pa samo kmetom »dovoljuje«, da se ga lahko obranijo. Kdor pozna južnega kmeta, kak revež je in kako odvisen od teh »zelenjačev«, ne more pričakovati od te odredbe posebnih uspehov.

g Nemčija je začela pri nas nakupovati konje. Da razbremenijo svoje na jugu in zapadu pregesto obljudene pokrajine, je Nemčija začela kolonizirati pokrajine ob obali Severnega morja, ki jih pa mora prej meliorirati. Za te kraje pa potrebuje delovne konje ne preveč težke. Zato je poslala k nam trgovce, ki so začeli nakupovati zlasti v Vojvodini te vrste konj in jih izvažati v Nemčijo. Dosedaj so izvozili že nad 100 konj, obetajo pa, da jih bodo nabavili nekoliko tisoč. To bi precej izboljšalo oddajno možnost naše konjereje.

V vsako hišo »Domoljuba«!

PRAVNI NASVETI

Vknjižba terjatve na še neprepisanem travniku dolžnika? F. H. K. Nekemu posestniku, čigar posetvo je sedaj obremenjeno za več kakor je vredno, ste bili pred leti za poroka. Hranilnica tirja od vas plačilo obresti in del glavnice. Ker ima ta posestnik kupljen travnik, ki pa še ni na njega prepisan, vprašate, če se vi lahko na ta travnik vknjižite. — Čim plačate kot porok hranilnici za dolžnika, imate pravico od dolžnika zahtevati povračilo. Svetujemo vam, radi manjših stroškov, da sklenete z dolžnikom, po vašem plačilu hranilnici, pri okrajnem sodišču izvršljivo poravnavo za plačani znesek. S to poravnavo se sicer ne morete vknjižiti na travnik dolžnika, ker še ni nanj prepisan. Pač pa boste na temelju te izvršljive poravnave predlagali izvršbo z rubežem zahtevka, ki pristoji dolžniku napram prodajalcu na prepis že kupljenega travnika. Le na ta način boste dobili kritje za svoje terjatve iz tega travnika.

Plačilo zaslužka. I. Š. G. J. Leta 1931 ste delali pri nekem mojstru na Hrvaškem in vam je ostal dolžan 900 Din. Na vaše opomine je še avgusta 1935 pismeno obljubil, da bo plačal, a vendar plačal še ni. Vprašate, kako bi prišli do svojega zaslužka. — Svetujemo vam, da si takoj preskrbite ubožno spričevalo in pri domačem okrajnem sodišču daste tožbo na zapisnik in obenem zaprosite, da vam sodišče za razpravo določi zastopnika revnih. Domače sodišče bo tožbo poslalo pristojnemu sodišču na Hrvaškem, to sodišče bo določilo zastopnika revnih, ki bo zastopal vaše pravice pri razpravi, tako da da vam ne bo treba potovati na Hrvaško. S tožbo ne smete odlašati, sicer zamudite triletni rok od zadnjega priznanja dolga in bi sicer mogel mojster ugovarjati zastarenje terjatve.

Pešpot preko vrta. J. Z. T. Če hodi sosed vašega vrta šele 22 let, potem si ni mogel priposestevovati služnostne pravice pešpoti. To pravico pa ima sosed že priposestevano, če je sam s svojimi posestniki predniki vred v korist svoje domačije hodil nemoteno skozi 30 let preko sedanjega vrta.

Dvojni otroci. H. K. J. Mati in dve hčerki sta dedovali po umrlemu možu oziroma očetu vsaka nekaj premoženja. Vdova si je s svojim delom dediščine napravila novo hišo in v drugič poročila ter ima enega sina. Vprašate, kdo bo poradoval hišo te žene, če bi sedaj umrla brez oporoke. — Dedovali bodo zakoniti dediči in sicer bo dobil mož-vdovec eno četrtino zapuščine, ostale tri četrtine pa dobe otroci iz prvega in drugega zakona po enakih delih, ker so pač vsi otroci iste matere. Hčerki iz prvega zakona sta

pač dedovali po očetu, ne pa po materi. Zato bo pa sin iz drugega zakona sam dedoval po smrti svojega očeta, njegove polsestre pa nič.

Škoda pri spuščanju lesa. J. R. Kr. g. Pri spuščanju lesa vam je sosed napravil škodo. Pred pričami sta se poravnala tako, da vam bo povrnil 300 Din škode. Sedaj vam je dal 120 Din, pravi pa, da več ne bo dal, ker ni bilo toliko škode. Ker ima le hišo in kravo, vas ljudje strašijo, da boste sami morali trpeti stroške pravde, ker mu ni nič za vzeti. — Sklenjena poravnava veže obe stranki. Če pa res ni bilo škode niti za 150 Din, potem bi sosed mogel tako poravnavo v morebitni pravdi ovreči radi prikratbe nadpolovične vrednosti. Če je hiša obremenjena z dolgom, potem je praktičen uspeh pravde res dvomljiv, kajti edine krave ne morete zarubiti, pri prisilni prodaji hiše se pa upniki poplačajo po vrstnem redu vknjižbe.

Pot v gozdu. J. R. Če služnostna pravica poti skozi tuji gozd ni vknjižena, se ne morete sklicevati na 30 letno mirno uporabo te poti in dozdevno priposestevanje te služnostne pravice. Poti v gozdu so po postavi izvzete od priposestevovanja. Zato ima novi lastnik gozda prav, če pravi, da bo le tistim dovolil pot, ki ga bodo prosili, ostalim pa prepovedal.

Zasajeno sadno drevje. J. B. K. Ne morete sosedu braniti, da je tik vaše njive na svojem travniku zasadil sadno drevje, čeprav ga doslej tam ni bilo. Če bi se ta drevesa toliko razrastla, da bi vejevje segalo v vaš zračni prostor nad njivo, imate pač pravico obsekati te veje, oziroma izrjavati korenine iz vaše zemlje.

Vrbe ob potoku. D. G. I. P. Če je vaš svet do potoka, potem lahko zasadite na tem svetu kar hočete, tudi vrbe. Če bi se vaše drevje ali grmičevje razrastlo v vodo, ki je last sosedu, potem sme sosed dati posekati korenine, ki silijo v vodo in odsekati veje, ki rastejo v njegov zračni prostor nad vodo.

Spor radi čebel. Z. J. S. Pri izročitvi posestva ste sebi poleg drugega prevzika izgovorili tudi dosmrtni vžitek čebelnjaka in vseh čebel v čebelnjaku in se je to tudi zapisalo v izročilno pogodbo, ki je bila napravljena pri notarju. Kljub temu vam pa hoče prevzemnik sedaj vzeti čebele, češ, da so tiste čebele, ki so bile ob času izročitve posestva v čebelnjaku, že poginile, zarod teh čebel pa je njegov. — Če bi vas prevzemnik res tožil radi čebel, pazite, da ne zamudite razprave, sicer bi bili v odsotnosti obsojeni! K razpravi prinesite s seboj izročilno pogodbo. Tožbo bo moral prevzemnik zgubiti, ker je pač vaš dosmrtni vžitek čebelnjaka in čebel in — kar je samo po sebi razumljivo — tudi zaroda čebel.